

DDS uniformsknapper

Stenlændernes Spejdermuseum, april 2023, 5. udgave

Tidsfastsættelse af uniformer i DDS ved hjælp af knapper

Navnlig i perioden fra 1909 til medio 50'erne kan det være svært at tidsfastsætte uniformer ud fra mærkerne alene. Det var ikke så udbredt med arrangementsmærker med årstal og lignende. Samtidig var der en stor variation af de uniformer, der blev anvendt, uanset om der i reglementerne stod anført "korpsets model". Fra 1936 blev de autoriserede uniformer udstyret med et særligt mærke¹. I 1945 oprettede DDS sit eget Depot, som egentlig forretning. Først fra 1949² begyndte man imidlertid at sælge uniformer grundet varemanglen efter krigen. Fra 1952/53³ indførte Depotet navnet Spejder Sport og logoet med spejderhatten på S'et.

En måde til at få afgrænset den periode, hvorfra en uniform sandsynligvis stammer, er bl.a. ved hjælp af de knapper, som den er udstyret med. Her tænkes ikke på de almindelige uniforms-knapper, der har skiftet form, udseende og størrelse uden at det er blevet noteret i reglementer eller andre steder. Jeg vil sidst i artiklen gennemgå de forskellige almindelige uniformsknapper, og herunder forsøge at tidsfastsætte dem på nogle perioder.

De knapper der primært vil blive behandlet i denne artikel er årstjerner, PF/korporal knapper, rekrutknap og tropsudmærkelsestegnet. Disse bliver indført og ændret i udseende mv på temmelig afgrænsede tidspunkter, og giver derfor en god rettesnor, når alderen på en uniform skal fastslås. Det er selvfølgelig vigtigt at have for øje, at - uanset at gamle spejdere påstår det modsatte - har uniformsreglementer altid være underkastet lokale fortolkninger, ligesom mærker ses anvendt efter at de officielt er blevet afskaffet. Det vil derfor aldrig være muligt at tidsfastsætte en uniform helt eksakt. Men den er jo ikke ældre end det nyeste mærke...

Andre gode pejlepil er 1. og 2. klasseprøverne, roverprøven, skovmandssnor/mærke og førerdistinktioner. Disse vil blive gennemgået i en senere artikel.

Alle knapper er brugte, hvorfor farvegengivelsen mv. skal tages med det forbehold. Knapperne er alle gengivet i forstørrelse, men de korrekte mål er anført.

Artiklen skal læses med det forbehold, at jeg med sikkerhed ikke er i besiddelse af alle knapper, reglementer, cirkulærer mv, hvorfor der er mindre unøjagtigheder. Til den generelle tidsfastsættelse skønnes artiklen dog at være retvisende. Supplerende materiale modtages **meget** gerne på mail.

Stenlændernes Spejdermuseum

Morten Frederiksen

Møllevejen 11

4600 Køge, tlf. 26 654 456

E-mail: county4x4@hotmail.com

¹ Nordisk Spejdersport feb. 1936

² Depotets historie 1945 til 1995

³ Depotets historie 1945 til 1995

Indhold

Trops(flok)udmærkelsestegnet	4
Årsstjerner	5
Rekrutmærket	14
Patruljefører- og korporalknapper	15
Korpsmærket	18
Uniformsknapper	21
Mødeknapper	27
Eksempel på datering	29

Trops(flok)udmærkelsestegnet

Tegnet blev indført i 1931⁴ og er en forgyldt knap, der bæres på venstre brystlomme. Mærket ses umiddelbart at være udgået i 1969 i forbindelse med indførelsen af den nye uniform⁵.

I 1926 bliver en del mærker indregistrerede og forsynet med korpsets navn og mærke⁶, hvorfor de ældste tropsudmærkelsestegn formodes at være dem, der således er mærkede på bagsiden.

Mærket er i øvrigt identisk med PF/korporalknapperne, bortset fra at tropsudmærkelsestegnet er forgyldt, mens PF/korporalknapperne er i hvidt metal. Mærket ses nogle gange båret på grønt underlag, selvom dette ikke fremgår af reglementerne.

*1. udgave, 1931. Forside.
Dimension: Ø 13 mm*

Bagside, bemærk tekst

Bagside, Bemærk tekst

*Variant # 2, Forside
Dimension: Ø 13 mm*

*Variant # 2, Bagside
Flad m. fordybning*

*Variant # 2, Bagside
Flad m. fordybning*

*Variant # 3, Forside
Dimension: Ø 13 mm*

*Variant # 3, Bagside
Skålformet bagside*

*Variant # 3, Bagside
Skålformet bagside*

⁴ Spejderprøverne 1931

⁵ DDS håndbog, afsn. D, 4/70

⁶ Nordisk Spejdersport, okt. 1926

Variant # 4, Forside
Dimension: Ø 14 mm

Variant # 4, Bagside
Let buet bagside

Eksempel på placering af knap.
Bemærk, at den har grønt underlag.

Årsstjerner

Første gang årsstjerner er omtalt, er i 1911, hvor det fremgår, at der bæres en metalstjerne på venstre overærme over emblemet (formentlig 1./2. klassesmærket)⁷, for hvert år man har været spejder. Der er ikke en gengivelse af, hvordan stjernerne ser ud.

I 1914 udvides dette til, at efter 4 års tjeneste i korpset bortfalder stjernerne og erstattes af et særligt mærke (der anføres ikke hvilket særligt mærke), der anbringes på stjernernes plads. 5-7 år tilføjes atter stjerner og det 8. år forgyldes 4 års mærket.⁸ Det er tvivlsomt, om der nogensinde blev indført et sådan særligt mærke, der alene er omtalt i det foreløbige uniformsreglement. Allerede senere på året kom det endelige reglement⁹ og her er det særlige mærke beskrevet som en større stjerne, der forgyldes ved det 8. år.

I 1920¹⁰ omtales at mærkerne bæres på farvet underlag, her i relation til ulveungerne, der bærer sølvstjernerne på gult klæde.

I 1921¹¹ fremgår det, at årsstjernerne er: 1-3 år lille stjerne, 4 år: større stjerne. 5-7 år tilføjes yderligere små stjerner. 8 år: yderligere stor stjerne. Bæres på venstre brystlomme under tropsmærket. Stjernerne bæres med gult, grønt og rødt underlag henholdsvis efter de år spejderen har været ulv, spejder og rover.

I 1923¹² ændres det til at 1-4 år er lille stjerne og 5 år større stjerne.

I Spejderbogen fra 1924 er der en illustration af årsstjernen, en sekstakket riflet stjerne. Stjernerne bæres over højre brystlomme. Det skal dog bemærkes, at netop denne udgave af

⁷ Fri, nr. 11, 7/12-1911

⁸ Spejderliljen nr. 5, 31/5-1914, Foreløbigt uniformsreglement

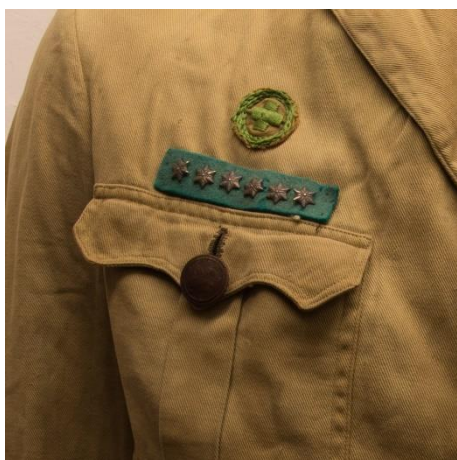
⁹ Spejderliljen, sept. 1914

¹⁰ Nordisk Spejdersport, juni 1920

¹¹ Uniforms- og Udrustningsreglement af 4/6-1921

¹² Nordisk Spejdersport, marts-april 1923

Spejderbogen udkom på et tidspunkt, hvor Lembcke var i unåde og ikke nødvendigvis kan tages som udtryk for det officielle DDS reglement.

Eksempel på årstjerner over højre brystlomme. Burde have været en kombination af én stor og flere små stjerner

I Spejderdepotets prisliste pr. 1. september 1925 er årstjernerne i hvert fald rykket tilbage over venstre brystlomme, og er beskrevet som henholdsvis 1 års stjerne - lille stjerne i hvidt metal, og 4 års stjerne - større stjerne i hvidt metal.

Stjernerne er gengivet på forsiden af Spejdernes Magasin i januar 1926. Samtidig bestemmes det, at alle årstjerner herefter anbringes under det nyindførte korpsmærke under tropskendetegnet på lommeklappens faste læg.

Disse stjerner er af udseende tilsvarende dem som DDP har anvendt gennem hele perioden, ligesom kombinationen af store og små stjerner svarer til, hvad DDP har anvendt.

Dog skal det bemærkes, at for DDS' vedkommende ses de små stjerner ofte anvendt alene, således at fx 5 spejderår vises ved fem små stjerner og ikke en kombination af en stor og små stjerner. Om dette er et lokalt fænomen eller generelt blev anvendt på denne måde, er uvist, men indtil videre har jeg ikke set uniformer med store stjerner.

Nedenfor vises en række af de varianter af de årstjerner, der udkom i denne periode. Der er formentlig andre varianter, end dem der vises her. Jeg modtager meget gerne oplysninger om uniformer med denne type årstjerner.

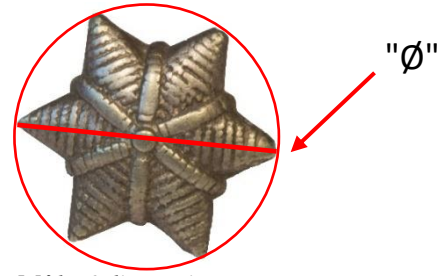
Eksempel på årstjerner over venstre brystlomme. Burde have været en kombination af én stor og flere små stjerner

*Variant # 1, Forside
Dimension, Ø 12 mm*

Variant # 1, Bagside

Mål af dimension

*Variant # 2, Forside
Dimension, Ø 12 mm*

Variant # 2, Bagside

Variant # 2, Bagside

*Variant # 3, Forside
Dimension, Ø 13 mm*

Variant # 3, Bagside

*Variant # 4, Forside
Dimension, Ø 12 mm*

Variant # 4, Bagside

*Variant # 5, Forside
Dimension, Ø 12 mm*

Variant # 5, Bagside

*Stor stjerne, Forside
Dimension, Ø 17 mm*

I 1926¹³ sker der drastiske ændringer i mange mærkers udseende, herunder bliver en del mærker indregistrerede og forsynet med korpsets navn og mærke¹⁴. Årstjernerne ændrer udseende til en rund hvid metalknap med 5 takket stjerne båret på farvet underlag. Hvert tredje år ombyttes etårsstjernerne med en forgyldt treårsstjerne. Ulve har gult underlag, spejdere grønt underlag og rovere rødt underlag. Rovere har kun stjerner for hvert tredje år de har stået i korpset, der bæres sammen med deres ulve- og spejderstjerner. Også her ses uniforms-eksempler på, at der ikke er sket udskiftning til forgyldte stjerner, således som foreskrevet.

*Sølv, Variant # 1, Forside
Ø: 14 mm, lille stjerne*

*Variant # 1, Bagside
Flad m. fordybning og indskript.*

*Sølv, Variant # 2, Forside
Ø: 13 mm, lille stjerne*

*Variant # 2, Bagside
Flad bagside m. indskript.*

*Sølv, Variant # 3, Forside
Ø: 14 mm, stor stjerne*

*Variant # 3, Bagside
Flad bagside*

*Variant # 3, Bagside
Gul filt-ulv*

¹³ Uniforms- og Udrustningsreglement af 1/10-1926

¹⁴ Nordisk Spejdersport, okt. 1926

*Guld, Variant # 1, Forside
Ø: 14 mm, lille stjerne*

*Variant # 1, Bagside
Flad m. fordybning og indskript.*

*Variant # 1, Bagside
Grøn filt-spejder*

*Guld, Variant # 2, Forside
Ø: 13 mm, stor stjerne*

*Variant # 2, Bagside
Flad bagside m. indskript.*

*Guld, Variant # 3, Forside
Ø: 14 mm, stor stjerne*

*Variant # 3, Bagside
Skålformet bagside*

*Guld, Variant # 4, Forside
Ø: 14 mm, stor stjerne*

*Variant # 4, Bagside
Flad m. fordybning*

*Variant # 4, Bagside
Flad m. fordybning*

*Guld, Variant # 5, Forside
Ø: 14 mm, stor stjerne*

*Variant # 5, Bagside
Let buet bagside*

*Variant # 5, Bagside
Grøn filt-spejder*

*Eksempel på enkelt sølvstjerne # 2
Rester af grønt filt på bagsiden*

Eksempel på guld- og sølvstjerner på grønt underlag

Eksempel på guld- og sølvstjerner på grønt underlag. Nærbillede

I 1937¹⁵ ændres årsstjerneerne på ny. Der indføres 6 takkede hvide metalstjerner med årstal anført på sort baggrund. Stjerneerne bæres på venstre lommeclap på farvet stofunderlag (gul for ulve, grøn for spejdere og rød for rovere). Spejdere bærer endvidere på gult underlag deres ulvestjerner, og rovere bærer deres ulve- og spejderstjerner på farvet underlag.

Selvom disse årsstjerner kun blev anvendt i en kortere årrække, er der en række varianter, herunder forskellige taltyper. Alle disse varianter vil ikke blive gengivet her.

*Variant # 1, Forside
Ø: 16 mm, sort baggrund*

*Variant # 1, Bagside
grøn filt-spejder*

Mål af dimension

*Variant # 2, Forside
Ø: 16 mm, sort baggrund*

*Variant # 2, Bagside
Grøn filt-spejder. Splitfæste*

¹⁵ Uniformsreglement, 1937/Nordisk Spejdersport feb. 1937

*Variant # 3, Forside
Ø: 16 mm, sort baggrund*

Variant # 3, Bagside

*Variant # 3, Bagside
Gul filt-ulv*

*Variant # 4, Forside
Ø: 16 mm, sort baggrund*

*Variant # 4, Bagside
Gul filt-ulv. Splitfæste*

*Variant # 5, Forside
Ø: 16 mm, sort baggrund*

Variant # 5, Bagside

*Variant # 5, Bagside
Rød filt-rover*

*Eksempel på årsstjerner med grønt underlag.
Burde have været to forskellige farver.
Roveruniform*

I 1944¹⁶ sker der en ny ændring, idet stjernerne får tal på farvet bund efter gren, således gul bund for ulve, grøn bund for spejdere og rød bund for rovere. Spejdere og rovere bærer fortsat tidligere erhvervede ulve/spejder årstjerner med farvet bund.

*Variant # 1, Forside
Ø: 16 mm, gul baggrund - ulv*

Variant # 1, Bagside

*Eksempel på årstjerne med grøn
baggrund (spejder) (1944-50)*

I 1945¹⁷ meddeles det, at depotet nu har alle årstjerner fra 1-20 år på lager.

I 1948¹⁸ ændres det således, at spejdere altid vil bære årstjerner med grønt underlag og ikke have to slags stjerner, der angiver ulve-år og spejder-år. Om dette betyder, at de forskelligt farvede stjerner er afskaffet, eller om det blot er, at man fremover kun har én type årstjerner på uniformen, er usikkert.

I 1950¹⁹ har alle grene fra ulve til rovere samme årstjerner, hvide 6 takkede metalstjerner med tal på grøn bund. Disse stjerner anvendes frem til sammenlægningen, dog således at det i 1968²⁰ blev bestemt, at førere ikke går med årstjerner.

Årstjernerne findes med flere forskellige taltyper og forskellige grønne farvenuancer, der ikke alle vises her. Der er også eksempler på at årstjernerne har været brugt med farvet underlag, selvom dette ikke længere var reglementeret. Stjernerne fandtes op til 50 år (angiveligt fik Jens Hvass en 51-års stjerne).

¹⁶ Uniformsreglement, 2. udgave 1944

¹⁷ Spejdernes Magasin, dec. 1945

¹⁸ Spejdernes Magasin, marts 1948

¹⁹ Uniformsreglement, 4. udgave 1950

²⁰ Referat fra DAU-kursus møde 8/9 1968

*Variant # 1, Forside
Ø: 18 mm, grøn baggrund*

Variant # 1, Bagside

*Variant # 2, Forside
Ø: 16 mm, mellemgrøn baggrund*

*Variant # 2, Bagside
Ureglementeret grøn filt*

Variant # 2, Bagside

*Variant # 3, Forside
Ø: 18 mm, lysgrøn baggrund*

*Variant # 3, Bagside
Ureglementeret grøn filt*

Variant # 3, Bagside

*Variant # 4, Forside
Ø: 16 mm, grøn baggrund*

*Variant # 4, Bagside
Ureglementeret rød filt*

Variant # 1, Bagside

Rekrutmærket

Et mærke for rekrutter (spejdere, der ikke har taget 1. eller 2. klasseprøven) blev indført i 1914²¹ og beskrevet som en roset på venstre overarm. Samtidig beskrives korporal og patruljefører distinktionen som henholdsvis en/to roset(ter) på skulderstroppen. At det næppe er de samme, fremgår af depotets prisliste fra 1915²², hvor emblemerne til PF/korporal betegnes som knapper, mens rekrutmærket fortsat benævnes som en roset.

*Rekrutmærke 1914-21, Forside
Dimension, Ø: 16 mm*

Bagside, skålformet

Eksempel på uniform med rekrutmærke, 2. klasseprøve og 1. klasseprøve

I Spejderbogen fra 1918 og 1919 anføres det, at rekrutter ikke har emblem. Det skal hertil bemærkes, at denne bog ikke specifikt er rettet mod DDS, men er en generel beskrivelse af spejderlivet.

I 1921²³ beskrives rekrutmærket som en knap med lilje, der bæres på højre side af brystet.

I 1923²⁴ indføres et korpseblem (civilemblem), som beskrives som den lille spejderlilje med "vær beredt". Denne benyttes også som rekrutlilje, og den tidligere rekrutlilje bortfalder. Jeg har ingen illustration eller foto af dette mærke. Jeg ved ikke, hvordan det har set ud.

I Spejderbogen fra 1924 beskrives placeringen af denne rekrutlilje som højre side af brystet.

I 1925²⁵ beskrives det, at menige spejdere [rekrutter] bærer civilmærke - lille 1. og 2. classes mærke.

I forbindelse med indførelsen af det nummererede emaljekorpsmærke i 1926 bortfalder rekrutprøvemærket, og er ikke gengivet i reglementet fra 1926²⁶.

Eksempel på placering af rekrutmærke på venstre ærme

²¹ Spejderliljen, sept. 1914

²² Under Liljemærket, 1/2 1915

²³ Uniforms- og Udrustningsreglement af 4/6 1921

²⁴ Nordisk Spejdersport, maj-juni 1923

²⁵ Prisliste for Spejder Depotet 1/9 1925

²⁶ Uniforms- og Udrustningsreglement 1/10 1926

Patruljefører- og korporalknapper

Indtil 1914 havde Patruljeførere og deres assistenter (kaldet korporaler) forskellige striber på skulderstropperne. I 1914²⁷ indførtes knapper på skulderstropperne; to knapper for PF og en knap for korporal. Knapperne beskrives som en roset.

I 1915²⁸ beskrives mærkerne i en prisliste fra depotet som knapper.

I Spejderbogen fra 1918 og 1919 omtales de på ny som rosetter. Det skal hertil bemærkes, at denne bog ikke specifikt er rettet mod DDS, men er en generel beskrivelse af spejderlivet.

I 1921²⁹ beskrives mærkerne som knapper.

I Spejderbogen fra 1924 er PF og "Næstkommanderende" beskrevet som havende to/en lodrette hvide striber på venstre brystlomme. Det skal dog bemærkes, at netop denne udgave af Spejderbogen udkom på et tidspunkt, hvor Lembcke var i unåde og ikke nødvendigvis kan tages som udtryk for det officielle DDS reglement.

I 1925³⁰ beskrives emblemerne som en knap med lilje, der bæres på skulderstropperne.

I 1926³¹ bæres knapperne på grønt underlag, og beskrives som lille hvid metalknap med lilje. Samtidig bliver en del spejdermærker indregistrerede og forsynet med korpsets navn og mærke³². Knapperne er gengivet på forsiden af Spejdernes Magasin³³. Knappen er af udseende magen til Tropsudmærkelsestegnet, der dog er forgyldt.

---

²⁷ Spejderliljen, 31/5 1914

²⁸ Under Liljemærket, 1/2 1915

²⁹ Uniforms- og Udrustningsreglement 4/6 1921

³⁰ Prisliste for Spejder Depotet 1/9 1925

³¹ Uniforms- og Udrustningsreglement 1/10 1926

³² Nordisk Spejdersport, okt. 1926

³³ Spejdernes Magasin, nov. 1926

*Variant # 1, Forside
Dimension, Ø: 13 mm*

*Variant # 1
Bagside, skålformet*

*Variant # 1
Bagside, skålformet*

*Variant # 2, Forside
Dimension, Ø: 13 mm*

*Variant # 2
Bagside, svag buet m. indskript*

*Variant # 3, (1926), Forside
Dimension, Ø: 13 mm*

*Variant # 3, Bagside
Flad bagside m. indskript*

*Variant # 3, Bagside
Flad bagside m. indskript*

*Variant # 4, Forside
Ø: 14 mm*

*Variant # 4
Bagside, svag buet*

*Variant # 5, Forside
Ø: ? mm*

*Variant # 5
Bagside, indskript.*

Eksempel på korporalknap # 3 på skuldersløjfe

Eksempel på korporalknap # 1 uden underlag

Eksempel på PF-knapper # 3 på grønt underlag

I 1937³⁴³⁵ afskaffes knapperne og der indføres hvide snore, 1 cm brede og 10 cm lange, der bæres på venstre brystlomme, henholdsvis en for patruljeassistenter (tidligere korporaler) og to for patruljeførere. Patruljeassistentmærket bæres midt på lommen.

---

³⁴ Uniformsreglement 1937

³⁵ Nordisk Spejdersport, feb. 1937

Korpsmærket

En meget skarp skillepæl fsva datering er emaljekorpsmærket, hvorfor dette også vil blive beskrevet her, selvom det næppe kan betegnes som en "knap".

Korpsmærket blev indført i 1926³⁶. Mærket var nummereret på bagsiden. Mærket, der var af metal, blev fæstet med en ring gennem tre øjer på bagsiden af uniformen. Såfremt en uniform således ikke har huller til de tre øjer, må den formodes at være ældre end 1926. På de første uniformer med korpsmærke, ses hullerne at være lavet efterfølgende og ikke samtidig med uniformen. Hvornår man begyndte at producere uniformer med præfabrikerede huller, vides ikke.

Korpsmærket kendes i fire udgaver, samt en udgave til brug i Grønland, som dog formentlig aldrig har været anvendt ³⁷.

Der er ikke en sikker datering på de fire udgaver, bortset fra den første og den tredje udgave.

Som følge af varemanglen under 2. verdenskrig var det ikke muligt at lave korpsmærkerne i emalje, men de blev, som mange andre metalmærker lavet i malet zink. Da disse mærker ikke var særlig populære, blev der, så snart det var muligt i 1950, lavet nye ombytningsmærker (3. udgave)³⁸.

Imidlertid var heller ikke 3. udgaven tilfredsstillende, idet denne var meget mørkegrøn og man havde svært ved at se prikkerne i den grønne emalje. Ret kort tid efter kom derfor 4. udgave, der bevarede frem til sammenlægningen.

Ud fra korpsmærker modtaget af kendte givere, kan det fastlægges, at 4. udgaven kom før 1960, måske endda så tidligt som midt i 1950'erne.

Alle udgaver (formentlig bortset fra 2. udgaven (krigsudgaven)) er blevet anvendt sideløbende, og på uniformer helt frem til sammenlægningen ses således også 1. udgave-korpsmærker.

Modsat hvad mange tror, er det ikke muligt ud fra mærkenumrene at afgøre hvilken udgave, der er tale om. I takt med at korpsmærker bortkom, blev hullerne suppleret med nye udgaver. Det viste eksemplar af 4. udgaven har som eksempel et relativt lavt nummer. Prinsesse Margrethe (daværende Æreschef i DDS) fik korpsmærke nr. 1 ³⁹

Forskellene skal ses på bagsiden, samt navnlig på teksten i båndet under liljen, hvor placeringen af teksten i 1. og 4. udgaven omtrent er ens, mens den er lidt forskudt i 2. og 3. udgaven.

Alle korpsmærker har formatet 45x45 mm.

³⁶ Spejdernes Magasin, jan. 1926

³⁷ Phila-Spejd nr. 76/1993

³⁸ Spejdersport okt. 1950 og nov. 1950

³⁹ Spejdernes Magasin, april 1927

1. udgave, forside. 1926
Tekst i bånd: "N" over "V"

1. udgave, bagside
Tekst: OCO, EMAILLE

1. udgave variant 1a, forside. 1926
Tekst i bånd: "N" over "V"

1. udgave, bagside. Forniklet
Tekst: OCO, EMAILLE

2. udgave (Krigsudgave), forside
Tekst i bånd: "S" over "V"

2. udgave, bagside
Tekst: OCO, EMAILLE

3. udgave, forside. 1950
Tekst i bånd: "S" over "V"

3. udgave, bagside
Tekst: OCO, EMAILLE

4. udgave, forside
Tekst i bånd: "N" over "V"

4. udgave, bagside
Tekst: V. BAHNER DANMARK

Grønlandsudgave, forside

Grønlandsudgave, bagside
Tekst: GRØNLAND V. BAHNER
DANMARK

Uniformsknapper

Uniformsknapper kan kun i meget begrænset omfang anvendes til at tidsfæste uniformer, da disse kun meget sporadisk er beskrevet i reglementer mv. Endvidere er der her i stor udstrækning anvendt knapper fra forskellige perioder på forskellige tidspunkter, således at knapper er anvendt længe efter, at nye versioner er kommet på markedet. Vi har på museet eksempler på uniformer med tre forskellige typer knapper på samme uniform.

Ud fra en gennemgang af Stenlændernes Spejdermuseums uniformsbeholdning, er de anførte perioder formentlig nogenlunde retvisende.

Første gang knapper omtales er i 1926⁴⁰, hvor det anføres at uniformen er med læderknapper.

I 1937⁴¹ tilføjes at læderknapperne er brune med spejderlilje. For søspejderne er det sorte læderknapper.

I 1950⁴² betegnes knapperne blot som brune/sorte knapper med spejderlilje. Dette kan næppe tages som udtryk for, at det ikke længere er læderknapper.

I 1965⁴³ anføres for første gang, at knapperne er i nylon m. spejderlilje. Indtil da har de været benævnt originale engelske i læder med emblem.

I 1969⁴⁴ indføres der ny uniform af "Grækenlandsstof" med fastsyede skjorteknapper.

De angivne mål på læderknapperne er kun vejledende, da det givet ikke har været muligt at lave helt præcise størrelser, ligesom slid og almindeligt brug har ændret i størrelse og facon.

Der eksisterer med sikkerhed andre knapper, end de her viste. Jeg vil være taknemmelig for at få tilsendt eksempler på andre knapper, sammen med en datering, hvor dette haves.

---

⁴⁰ Uniforms- og udrustningsreglement 1/10 1926

⁴¹ Uniformsreglement 1937

⁴² Uniformsreglement 1950

⁴³ DDS Depots prisliste, 1965

⁴⁴ Spejdernes Magasin, sept. - okt. 1969

Læderknapper

*Variant # 1, Forside
Ø: 23 mm, Brun Læder*

*Variant # 1, Bagside
Øjet sidder i metalhæfte*

Periode: 20'erne

*Variant # 2, Forside
Ø: 16 mm, Brun Læder*

Periode: 20'erne

*Variant # 3, Forside
Ø: 17 mm, Brun Læder*

*Variant # 3, Bagside
Øjet sidder i læder*

Periode: 20'erne-40'erne

*Variant # 4, Forside
Ø: 17 mm, Sort Læder (Søspejd)*

*Variant # 4, Bagside
Øjet sidder i læder*

*Variant # 4, Bagside
Øjet sidder i læder*

*Variant # 5, Forside
Ø: ? mm, Brun Læder*

*Variant # 6, Forside
Ø: 17 mm, Brun Læder*

*Variant # 6, Bagside
Øjet sidder i metalhæfte*

*Variant # 7, Forside
Ø: 17 mm, Brun Læder*

*Variant # 7, Bagside
Øjet sidder i læder*

*Variant # 7, Bagside
Øjet sidder i læder*

*Variant # 8, Forside
Ø: 16 mm, Brun Læder*

*Variant # 8, Bagside
Øjet sidder i læder*

*Variant # 8, Bagside
Øjet sidder i læder*

*Variant # 9, Forside (Vær Beredt)
Ø: 17 mm, Brun Læder*

*Variant # 9, Bagside
Øjet sidder i læder*

Periode: 50'erne - midt 60'erne

Plastikknapper

*Variant # 1a, Forside
Ø: 17 mm, Brun Plastik/bakelit*

*Variant # 1a, Bagside
Knap til påsyning*

*Variant # 1, Forside
Ø: 16 mm, Brun Plastik/bakelit*

*Variant # 1, Bagside
Knap til påsyning*

*Variant # 1, Bagside
Knap til påsyning*

*Variant # 2, Forside
Ø: 16 mm, Brun Plastik/bakelit*

*Variant # 2, Bagside
Knap til påsyning*

*Variant # 2, Bagside
Friluftsmagasinet uniform*

*Variant # 3, Forside
Ø: 16 mm, Brun Plastik*

*Variant # 3, Bagside
Knap til påsyning. Inskription:
Hamolith, Copenhagen*

*Variant # 3, Bagside
Knap til påsyning*

*Variant # 4, Forside
Ø: 20 mm, Brun Plastik*

*Variant # 4, Bagside
Knap til påsyning. Inskription:
Hamolith, Copenhagen*

Periode: 40'erne - 50'erne

*Variant # 5, Forside
Ø: 16 mm,
Transperant Brun Plastik*

*Variant # 5, Bagside
Knap til påsyning. Inskription:
Hamolith, København*

Periode: 40'erne - 50'erne

*Variant # 6, Forside
Ø: 19 mm, Brun Plastik*

*Variant # 6, Bagside
Knap til påsyning*

*Variant # 6, Bagside
Knap til påsyning
Periode: slut 60 - 70'erne*

*Variant # 7, Forside
Ø: 17 mm, Lysbrun Plastik*

*Variant # 7, Bagside
Knap til øjefæste*

Periode: 1965-69

*Variant # 8, Forside
Ø: 17 mm, Mørkbrun Plastik*

*Variant # 8, Bagside
Knap til øjefæste*

Periode: 1965-69

*Variant # 9, Forside
Ø: 16 mm, Sort Plastik (Søspejd)*

*Variant # 9, Bagside
Knap til påsyning*

*Variant # 9, Bagside
Knap til påsyning*

*Variant # 10, Forside
Ø: 16 mm, Sort Plastik (Søspejd)*

*Variant # 10, Bagside
Knap til påsyning. Inskription:
Hamolith, Copenhagen*

*Variant # 10, Bagside
Knap til påsyning*

Opsummering:

læderknapper uden "Vær Beredt": frem til 40'erne

læderknapper med "Vær Beredt": 50'erne - 60'erne

plastikknapper (variant # 7 og 8): 1965-69

Bakelitknapper, (# 2) Friluftsmagasinet: 1936-46

plastikknapperne (# 3-5, 10), Depotet, 1949-50'erne

Mødeknapper

Der er tilsyneladende ingen beskrivelse eller omtale af mødeknapper i DDS reglementer mv, bortset fra at disse bæres i bæltet, hvorfor mødeknapper ikke er velegnede til at tidsfæste uniformer (selvom de også ses båret på lommen). Alligevel vil jeg gennemgå varianterne her.

Der findes tre forskellige varianter - forskellig lilje samt en flad og en buet, hvor den buede er ældst. Men altså ingen oplysninger om hvornår (eller hvorfor) ændringen indtraf.

Ingen af knapperne er med inskription på bagsiden (indregistrerede), hvorfor alle formodes at være senere end 1926 (og 1931, se ovenfor vedr. trospudmærkelsestegn). Ud fra de modtagne samlinger mv., skønnes det, at skiftet mellem variant # 1 og # 2, sker i 50'erne.

*Bronze, Variant # 1, Forside, lille lilje
Dimension, Ø: 17 mm*

*Bronze, Variant # 1, Bagside
Skålformet bagside*

*Bronze, Variant # 1, Bagside
Skålformet bagside*

*Bronze, Variant # 2, Forside, stor lilje
Dimension, Ø: 17 mm*

*Bronze, Variant # 2, Bagside
Let buet bagside*

*Bronze, Variant # 2, Bagside
Let buet bagside*

*Bronze, Variant # 3, Forside, stor lilje
Dimension, Ø: 17 mm*

*Bronze, Variant # 3, Bagside
Flad bagside*

*Sølv, Variant # 1, Forside, lille lilje
Dimension, Ø: 17 mm*

*Sølv, Variant # 1, Bagside
Skålformet bagside*

*Sølv, Variant # 1, Bagside
Skålformet bagside*

*Sølv, Variant # 2, Forside, stor lilje
Dimension, Ø: 17 mm*

*Sølv, Variant # 2, Bagside
Let buet bagside*

*Sølv, Variant # 2, Bagside
Let buet bagside*

*Sølv, Variant # 3, Forside, stor lilje
Dimension, Ø: 17 mm*

*Sølv, Variant # 3, Bagside
Flad bagside*

*Guld, Variant # 1, Forside, lille lilje
Dimension, Ø: 17 mm*

*Guld, Variant # 1, Bagside
Skålformet bagside*

*Guld, Variant # 1, Bagside
Skålformet bagside*

*Guld, Variant # 2, Forside, stor lilje
Dimension, Ø: 17 mm*

*Guld, Variant # 2, Bagside
Let buet bagside*

*Guld, Variant # 2, Bagside
Let buet bagside*

*Guld, Variant # 3, Forside, stor lilje
Dimension, Ø: 17 mm*

*Guld, Variant # 3, Bagside
Flad bagside*

*Guld, Variant # 3, Bagside
Flad bagside*

Eksempel på datering

Her følger et eksempel på hvordan oplysningerne i artiklen kan anvendes til at tidsfæste en uniform:

1. Der er huller til korpsmærke, men ikke præfabrikerede: Fra tiden lige før 1926 og fremefter

2. Årsstjerner over venstre brystlomme: Indtil okt. 1926

3. Læderknap variant # 3. Periode 20'erne - 40'erne

4. PF-knapper # 3 på grønt underlag: Fra 1926

4. "Bonus" - Duelighedstegn: indtil 1926

5. "Bonus" - Jamboreeknap 1924

Konklusion: Uniformen som den ses her, er formentlig fra 1926, men taget i brug nogle år før.